

**Provocări la adresa analizei strategice.
Studiu de caz: Implicațiile războiului ruso-georgian asupra
echilibrului de putere în Eurasia**

Drd. Ionel NIȚU
Serviciul Român de Informații
e-mail: ionelnitu@sri.ro

Motto

„Războiul nu este altceva decât
continuarea politicii cu alte mijloace.”
(Carl von Clausewitz)

Abstract

The goal of this article is to look into the strategic implications of the 2008 Russian-Georgian war (military conflict) over the Euro-Atlantic security area from the intelligence point of view, especially from a strategic analysis approach.

Therefore, we will skim through the operational details of the conflict (details regarding the war stages, as well the history of the Russian-Georgian relationships have been mentioned in the annex 1, 2 and 3). Such details are important as long as they help laying the foundations of certain scenarios of the international security environment evolution.

Nowadays, within the framework in which the political and analytical environments focus on the emergence of new forms of asymmetry, the Russian-Georgian conflict brought into attention the typical pattern of threats to the states' existence resulted from the conventional war.

Keywords: strategic analysis, Russian-Georgian war.

Studiul de față combină <i>abordarea descriptivă</i> – prin analizarea <i>post factum</i> a crizei georgiene cu cea <i>predictiv-anticipativă</i> – prin realizarea unei prognoze asupra implicațiilor geostrategice generate de acest conflict, utilizând <i>metoda scenariilor</i> .
--

Scopul prezentei lucrări este de a examina implicațiile strategice ale războiului (conflictului militar) ruso-georgian din 2008 asupra securității spațiului euroatlantic dintr-o perspectivă specifică domeniului *intelligence*, îndeosebi al *analizei strategice*.

Din acest considerent, detaliile operaționale ale conflictului sunt abordate într-o manieră pasageră (detalii privind fazele războiului, precum și

istoricul relațiilor ruso-georgiene sunt redată în Anexele 1, 2 și 3), în măsura în care ajută la fundamentarea unor scenarii de evoluție a mediului internațional de securitate.

În contextul în care, în prezent, mediile politice și de analiză se concentrează asupra emergenței noilor forme de asimetrie, conflictul ruso-georgian din 2008 a readus în atenție modelul clasic al amenințării la adresa existenței statale generat de războiul convențional.

Definiții și concepte

► Întrucât există foarte multe accepțiuni ale termenului *intelligence*, am optat pentru o definiție succintă, dar și integratoare, a acelor atribute care sunt aplicabile serviciilor de informații și activității acestora.

Astfel, conceptul de *intelligence*¹ înglobează patru elemente distincte care vizează activitatea de realizare a securității naționale:

(1) procesul prin care informațiile importante pentru securitatea națională sunt solicitate, colectate, analizate și diseminate factorilor de decizie din stat;

(2) produsul rezultat în urma acestui proces, utilizat pentru susținerea intereselor și obiectivelor naționale;

(3) forma de organizare pentru desfășurarea acestui proces, din punct de vedere structural și al operațiunilor derulate;

(4) protejarea acestui proces și a informațiilor obținute prin activități de contrainformații.

Principala provocare a analizei de *intelligence* este generată de faptul că incertitudinea care înconjoară amenințările la adresa securității impune ca analiștii și factorii de decizie să facă raționamente care sunt în mod inherent susceptibile/vulnerabile la eroare. Analiștii trebuie să emită o avertizare cu mult timp înainte de derularea evenimentului, astfel încât factorii de decizie să aibă timp să ia măsurile preventive și de contracarare ce se impun, însă trebuie să fie temeinic motivată pentru a-i determina pe aceștia să acționeze.

Așteptând o confirmare a presupunerii strategice, analistul poate pierde oportunitatea informării beneficiarilor în timp util, în timp ce realizarea unei predicții fără existența unor dovezi certe poate pune sub semnul întrebării credibilitatea analizei.

► *Analiza strategică (strategic intelligence)* constituie, în esență, o abordare multisectorială și multisursă a fenomenelor cu impact major în sfera securității naționale (în plan politic, militar, economic, social) cu o consistentă

¹ Așa cum a fost abordat la masa rotundă *Societate, Democrație, Intelligence*, organizată de Serviciul Român de Informații în data de 8 octombrie 2008 (www.sri.ro).

dimensiune proiectiv-anticipativă. Rezultatul acesteia se reflectă în evaluări, prognoze sau estimări cu privire la posibile evenimente din viitor, gradul de probabilitate a apariției lor, precum și potențialul impact al acestora asupra intereselor de securitate națională².

Într-o accepțiune simplă, analiza strategică este acea analiză care este necesară pentru formularea unei strategii, a unui plan sau a unei politici a statului, a unei direcții de acțiune într-un domeniu al securității naționale.

Termenul *intelligence strategic* a fost lansat de **Sherman Kent** în lucrarea *“Strategic Intelligence for American Foreign Policy”* (1949), fiind definit drept „cunoașterea pe care decidenții politici și militari trebuie să o posede pentru a asigura bunăstarea națională”³.

În literatura de specialitate majoritatea definițiilor accentuează rolul *intelligence-ului strategic* în fundamentarea strategiilor de securitate (la nivel național ori sectorial), respectiv identificarea modalităților de contracarare a amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților la adresa securității naționale.

Prezint succint alte definiții:

Adda Bozeman – *intelligence-ul strategic trebuie să faciliteze urmărirea constantă a unor obiective pe termen lung, respectiv să ofere susținere decidenților politici în cazul unor evenimente de politică externă*⁴.

Bruce Berkowitz și **Allan Goodman** – *intelligence-ul strategic este destinat să ofere oficialilor imaginea de ansamblu a mediului de securitate și proiecții pe termen lung în scopul planificării măsurilor destinate contracarării amenințărilor la adresa securității naționale*⁵.

Richard Russell – *analiza strategică reprezintă sinteza informațiilor obținute din surse secrete (umane, interceptarea comunicațiilor, date preluate prin satelit etc.) și/sau deschise (presă scrisă, radio, TV, Internet etc.) cu relevanță pentru decizionalii în stat cu atribuții în stabilirea și implementarea obiectivelor naționale majore*⁶.

² Russell, Richard, *Sharpening Strategic Intelligence: Why the CIA Gets it Wrong, and What Needs to be Done to Get it Right*, Cambridge University Press, 2007, p. 6.

³ Apud Russell, Richard, *Sharpening Strategic Intelligence: Why the CIA Gets it Wrong, and What Needs to be Done to Get it Right*, Cambridge University Press, 2007, p. 6.

⁴ Bozeman, Adda, *Strategic Intelligence and Statecraft*, Pergamon-Brassey's, Washington DC, 1992.

⁵ Berkowitz, Bruce; Goodman Allan, *Best Truth – Intelligence in the Information Age*, Yale University Press, 2000, p. 63.

⁶ Russell, Richard, *Sharpening Strategic Intelligence: Why the CIA Gets it Wrong and What Needs to be Done to Get it Right*, Cambridge University Press, 2007, p. 7.

În esență, analiza strategică reprezintă o analiză pluridisciplinară care abordează fenomenele din multiple perspective – politică, militară, economică, socială, a organizării instituționale și comportamentului birocratic, a infrastructurii, a culturii și specificității unor societăți sau grupuri umane –, în scopul fundamentării unor decizii majore (cu arie largă de aplicabilitate, care să vizeze domenii extinse etc.) cu caracter predictiv/anticipativ.

► *Avertizarea strategică* se referă la o amenințare în general (aparitia unui conflict militar, schimbarea unui regim politic etc.) și oferă posibilitatea de a preveni apariția unei crize prin identificarea subiecților acțiunii (cine?, ce?), a modalităților de acțiune ale acestora (cum?), a coordonatelor spațio-temporale (când?, unde?), precum și a mobilului (de ce?).

Similar preocupărilor analizei strategice, realizarea unei avertizări privind iminența unui atac presupune cunoștințe cumulate despre intențiile grupărilor, organizațiilor ori statelor ostile (greu de identificat și modificat în absența unor informații exacte, provenite din surse secrete – fie umane, fie tehnice), precum și despre capacitățile de care acestea dispun pentru a iniția demersul ostil (odată identificate, se poate acționa pentru a le distruge/neutraliza).

De asemenea, avertizarea are implicații atât în plan operațional și tactic, cât și în plan strategic, în măsura în care determină mutații ale contextului de securitate (de exemplu, atacul de la Pearl Harbor, criza rachetelor din Cuba, Yom Kippur etc.). Nu în ultimul rând, avertizarea presupune reevaluarea procesului de luare a deciziei și de alocare a resurselor pentru a contracara în timp util și adecvat intențiile părții adverse.

În literatura de specialitate nu există o definiție general acceptată a conceptului de avertizare strategică, majoritatea acestora semnalând necesitatea identificării unor indicii sau semnale privind potențarea unei amenințări sau a unui factor de risc⁷.

► *Metoda scenariilor* este utilizată, în general, pentru explorarea posibilelor condiții de manifestare a unei situații plecând de la un set de propuneri/ipoteze de lucru, fiecare scenariu reprezentând un viitor plauzibil distinct. În activitatea de informații scenariile reprezintă „tipare-model” ale obiectivului/evenimentului vizat, scopul alcătuirii unui scenariu fiind evidențierea

⁷ Cynthia, Grabo, *Anticipating Surprise: Analysis for Strategic Warning*, Joint Military Intelligence College, Washington, 2002, p. 4.

unor factori majori care influențează viitorul, în vederea anticipării și formulării unui răspuns adecvat⁸.

Scenariile oferă consumatorilor de *intelligence* o imagine a probabilității desfășurării evenimentului, în situația în care aceștia se centrează pe un anumit curs al acțiunii dintr-o situație complexă ce nu poate fi cuantificată.

După constituirea scenariilor, munca analistului de informații este direcționată spre identificarea și selectarea indicatorilor relevanți pentru realitatea analizată. Prin asigurarea unei sfere realiste de posibilități/probabilități, stabilirea scenariilor alternative ajută decidenții (beneficiarii) să identifice trăsături comune posibile, să evalueze implicațiile, indiferent pe ce curs al evenimentelor se situează și, mai ales, să selecteze variante alternative de acțiune (în funcție de evoluțiile înregistrate în mod real)⁹.

În concluzie, teoria scenariilor – ca și alte metode de analiză de tip strategic – nu are rolul de a oferi o predicție exactă asupra viitorului, ci doar de „a sprijini factorii de decizie să gândească asupra viitorului”¹⁰, punând la dispoziție un set de scenarii, cu grade diferite de probabilitate, care să evidențieze atât planurile/intențiile adversarului, cât și modalități adecvate de contracarare a acestora.

Aparatul metodologic

Pentru a analiza situația inițială, am utilizat **modelul de eliminare a incertitudinii aleatorii** lansat de Kenneth Waltz¹¹, centrat pe interacțiunea a trei niveluri de analiză, respectiv:

- influențele evoluțiilor din mediul internațional de securitate asupra deciziei celor două tabere de a utiliza forța militară, ca soluție de reglementare a acestui „conflict înghețat”;

- natura relațiilor ruso-georgiene, precum și a raporturilor dintre republicile separatiste Osetia de Sud și Abhazia și dintre acestea și cele două state limitrofe;

- importanța influenței factorilor de decizie din cele două state, precum și rolul preconcepțiilor din mentalul colectiv rus și georgian în declanșarea conflictului.

⁸ Mandel, T. F., “Future Scenarios and Their Use in Corporate Strategy” în *The Strategic Management Handbook*, New York, Ed. H.J. Albert, 1983, pp. 10-21.

⁹ Clark, Robert M., *Intelligence Analysis: A Target – Centric Approach*, Washington DC, CQ Press, 2007, p. 184.

¹⁰ Nye, Joseph S. Jr., „Peering into the Future” în *Foreign Affairs* (July/August 1994), 1994, p. 88.

¹¹ Waltz, Kenneth, *Man, the State and War*, New York, Columbia University Press, 1954.

Identificarea și analizarea corectă a variabilelor care determinau evoluțiile relațiilor dintre Moscova și Tbilisi ar fi putut facilita realizarea unor predicții corecte privind emergența conflictului ruso-georgian.

Având în vedere faptul că războiul nu poate fi disociat de obiectivele politice ale combatanților, dar și că procesul de luare a deciziilor poate fi afectat de evenimente aleatorii, am apelat la *metoda scenariilor* pentru a ilustra faptul că războiul ruso-georgian:

- reprezintă un eșec al sistemului internațional de securitate;
- nu a fost rezultatul unei acțiuni accidentale, ci mai degrabă o extensie a interacțiunilor politice care au precedat conflictul propriu-zis;
- reprezintă un caz clasic de eșec al domeniului *intelligence* în a prevedea escaladarea tensiunilor și evoluția către un conflict armat;
- nu și-a epuizat potențialul de recrudescență, având implicații majore asupra securității Regiunii Extinse a Mării Negre și a spațiului euroatlantic.

Vectori de analiză în formularea unei avertizări strategice privind declanșarea conflictului din Caucaz

Fără a avea un caracter nondeterminat (aleatoriu) sau nonlinear (relațiile cauză-efect fiind proporționale), războiul ruso-georgian poate fi asimilabil unei surprize strategice în măsura în care semnalele/avertismentele care au precedat atacul nu au fost corect interpretate (îndeosebi de factorii europeni de decizie).

Emiterea unei avertizări timpurii a serviciilor de informații privind declanșarea unui conflict la granița dintre Georgia și regiunile separatiste Osetia de Sud și Abhazia ar fi putut fi facilitată de analiza următorilor indicatori de nivel:

a) geostrategic

– agresivitatea acțională și retorică a Moscovei în raport cu Occidentul și, în particular, față de state din „vecinătatea apropiată” cu aspirații prooccidentale (Georgia și Ucraina);

– decizia de declarare (și, ulterior, recunoașterea de către unele state din spațiul euroatlantic) a independenței Kosovo (februarie 2008), urmată de avertismentul lui Vladimir Putin privind perspectiva unei acțiuni *qui pro quo* în Caucaz;

– decizia de amânare a acordării MAP Georgiei la Summitul NATO de la București (2-4 aprilie 2008);

b) operațional

– multiplicarea unor *pattern*-uri acționale (acuzatii, provocări, incidente, ciocniri armate ș.a.) și intensificarea retoricii belicoase în lunile preliminare declanșării conflictului;

- substanțialitatea programelor militare de înarmare derulate de autoritățile georgiene;
- doborârea, de către aviația rusă, a unor drone georgiene în „zona de securitate”;
- suplimentarea „forțelor pacificatoare ruse” staționate în Abhazia până la limita maximă admisă de acordurile de încetare a focului (aproximativ 2 500 de militari);
- refacerea, de către trupele militare ruse, a infrastructurii rutiere și feroviare din Abhazia;
- pregătirile militare ale ambelor tabere, care au culminat cu mascarea masării forțelor armate în apropierea graniței Osetiei de Sud (prin intermediul exercițiilor militare derulate cu puțin timp înainte de izbucnirea conflictului: *Kavkaz 2008* în cazul Rusiei, respectiv *Immediate Response* în cazul Georgiei – ambele simulând o acțiune militară îndreptată împotriva celeilalte tabere).

Importanța unor factori de natură exogenă și endogenă în declanșarea războiului

► *Colapsul procesului de pace din Osetia de Sud și Abhazia a relevat o serie de limite ale sistemelor/instrumentelor de aplicare a principiului neutilizării forței în relațiile internaționale*, în special din perspectiva funcționării ONU ca organism însărcinat cu asigurarea securității colective, precum și a prezenței inefficiente a observatorilor OSCE.

Totodată, conflictul a readus în prim-plan unele neconcordanțe din jurul noțiunilor „suveranitate”, „integritate teritorială” sau „inviolabilitatea frontierelor”, pe de o parte, respectiv „intervenție umanitară”, „autodeterminare” sau „autoapărare individuală și colectivă”, pe de altă parte.

Cu toate că toate aceste noțiuni au fost concepute pentru a contribui la asigurarea păcii mondiale, în practică natura lor conflictuală ridică probleme sistemului internațional de asigurare a securității colective. Odată cu prăbușirea URSS și extinderea procesului de democratizare au devenit tot mai evidente fenomenele de autodeterminare a unor minorități care se confruntau cu practici abuzive din partea statelor de rezidență. Pe acest fond, lansarea unor mecanisme de intervenție umanitară și protecție a populațiilor ce se considerau discriminate a intrat în contradicție cu principiile de suveranitate și integritate teritorială.

Deși, *de jure*, integritatea teritorială a Georgiei este de necontestat, în contrapondere există multiple surse de legitimare a dreptului Abhaziei și Osetiei de Sud la autodeterminare, atât în dreptul internațional (inclusiv Carta

ONU), cât și în retorică (drepturile omului) sau practică (modelul Kosovo), care, *de facto*, alimentează noua realitate geopolitică rezultată în urma conflictului ruso-georgian.

De altfel, Carta ONU precizează în mod clar faptul că statele membre urmăresc „dezvoltarea relațiilor de prietenie între națiuni, în baza respectului principiului egalității în drepturi și a autodeterminării popoarelor” (preambul) și „asigură, cu respectarea cuvenită a culturii popoarelor, progresul lor politic, economic, social și în domeniul educației, tratamentul lor echitabil și protecția lor împotriva abuzurilor”, precum și „dezvoltarea capacității lor de a se autoguverna, de a ține seama de năzuințele politice ale acestor popoare” (art. 73, lit. a și b).

Recunoașterea unilaterală de către Rusia a independenței Abhaziei și Osetiei de Sud reprezintă, conform Cartei ONU, un act ilegal, în măsura în care a subminat integritatea teritorială a Georgiei și, pe cale de consecință, poate fi asimilabilă recunoașterii (de către alte state, mai puțin Rusia) a independenței Kosovo.

Totodată, Rusia susține că a acționat ca urmare a agresiunii Georgiei și a actelor de „genocid” săvârșite de aceasta asupra populației sud-osetine, dar și a resortisanților săi. De altfel, conceptul „*responsability to protect*”, adoptat de ONU în 2005, este aplicabil în situațiile circumscrise „genocidului, crimelor de război, purificărilor etnice și crimelor împotriva umanității”. Or, Rusia susține că a acționat în baza acestui principiu pentru a proteja populația din Osetia de Sud, din motive umanitare.

► Dispariția URSS a constituit principalul factor favorizant al declanșării tendințelor separatiste din Caucaz, fenomen cu care chiar autoritățile sovietice s-au confruntat în anii '80. Intervenția trupelor ruse ca mediator între părțile implicate a contribuit la apariția *conflictelor înghețate*¹². Cazul Georgiei este cu atât mai complicat cu cât această țară caucaziană s-a confruntat cu acțiunile centrifugale a trei regiuni – Abhazia, Osetia de Sud și Adjaria.

După proclamarea independenței de către Abhazia și Osetia de Sud și conflictele care au urmat au fost semnate acorduri de încetare a conflictului¹³, prin intermediul cărora erau instituite misiuni ONU sau CSI de menținere a păcii. În realitate, aceste acorduri au fundamentat, paradoxal, o situație ce a fost

¹² Heinrich, H.G., “Frozen Crisis in the Caucasus: Can the Circle Be Unsquared?”, *31st Viene Seminar*, Diplomatic Academy, 2001, p. 109.

¹³ Acordul de la Moscova privind încetarea focului dintre Georgia și Abhazia (1994), respectiv Acordul de la Soci privind reglementarea conflictului georgiano-osetin dintre Georgia și Federația Rusă (1992).

caracterizată în mediile politice și de analiză internaționale prin sintagma „no peace, no war”¹⁴.

Deși organizațiile de securitate implicate în reglementarea conflictului dintre Tbilisi și cele două republici separatiste au recunoscut fără echivoc integritatea teritorială a Georgiei, Federația Rusă a monopolizat toate negocierile care au urmat privind reglementarea conflictului și și-a exercitat influența în Consiliul de Securitate al ONU asupra deciziilor adoptate. În realitate, autoritățile ruse au încurajat secesionismul republicilor separatiste, inclusiv prin acordarea pe scară largă a cetățeniei ruse, ca instrument de menținere a influenței asupra fostelor republici sovietice și de contracarare a extinderii influenței Occidentului în „vecinătatea apropiată”.

► ***Venirea la putere în Georgia a lui Mihail Saakashvili și asumarea de către acesta a unei politici de apropiere față de structurile europene și euroatlantice au determinat deteriorarea substanțială a relațiilor cu Kremlinul.*** Mai mult, după înlăturarea liderului separatist din Adjaria, Aslan Abashidze, în mai 2004, autoritățile georgiene au inițiat diferite strategii de reîncorporare a celorlalte două republici.

Pe acest fond, încercările georgiene de a susține o administrație paralelă în Osetia de Sud și perspectiva, după Summitul NATO de la București, de acordare a MAP-ului Georgiei și Ucrainei au contribuit la determinarea Moscovei de a fructifica orice oportunitate pentru a impune o reglementare a conflictului favorabilă propriilor interese.

Motivul invocat de ambele părți pentru declanșarea războiului este la prima vedere banal, dar reflectă existența în mentalul elitelor politice din cele două state a ideii că singura soluție de reglementare a separatismului abhaz și sud-osetin este calea armelor:

- Georgia a susținut că decizia de a utiliza forța militară i-a fost impusă, fiind provocată de tirurile sistematice ale osetinilor și rușilor asupra forțelor georgiene;

- Rusia s-a apărat afirmând că reacția sa a avut drept obiectiv apărarea drepturilor cetățenilor ruși din cele două provincii separatiste.

Resorturile deciziei Georgiei de a declanșa o acțiune militară sunt neclare, fiind greu de apreciat în ce măsură obiectivele politico-statale au primat asupra altor factori precum orgoliul național, creșterea imaginii pe plan regional și european sau pasiunile individuale.

¹⁴ Newman, Edward; Richmond, Oliver, *Challenges to Peacebuilding: Managing Spoilers During Conflict Resolution*, New York, United Nations University Press, 2006, p. 282.

Astfel, raportând la obiectivele declarate inițial de Tbilisi – protejarea cetățenilor georgieni din Osetia de Sud – la efectivele militare georgiene dislocate la Tskhinvali, putem observa o **discordanță între obiectivul politic major urmărit de Georgia** (revenirea regiunilor separatiste în componența statului georgian) **și capacitățile militare reduse angrenate la granița osetină**, pe fondul dislocării unor importante trupe în Irak și la granița cu Abhazia. De aceea, **decizia autorităților georgiene de a utiliza forța militară nu poate fi explicată din punct de vedere al strategiei militare.**

Din această perspectivă, decizia Georgiei de a utiliza forța armată ar putea avea două cauze:

- falsul sentiment de încredere că Vestul va susține necondiționat statul georgian în distanțarea de Rusia, generat de integrarea acestei țări în Programul Parteneriat pentru Pace al NATO și Programul american de pregătire și echipare a Georgiei;

- devierea atenției de la puternica presiune sub care s-a aflat președintele Mihail Saakashvili, ca urmare a incapacității de a realiza reformele sociopolitice și economice asumate prin „*Revoluția trandafirilor*”.

Nu este de neglijat nici momentul ales pentru începerea ostilităților, respectiv în ajunul deschiderii Olimpiadei de vară de la Beijing, mizându-se, în mod evident (indiferent de cine a fost autorul moral al declanșării ostilităților militare), pe impactul redus la nivelul opiniei publice al războiului.

De asemenea, obiectivul militar al Rusiei a avut multiple valențe politice, în măsura în care ocuparea Georgiei oferea Moscovei posibilitatea de a scăpa de președintele Mihail Saakashvili, precum și de a transmite un mesaj SUA și NATO privind apartenența statului georgian la sfera sa de influență. **Din această perspectivă, acțiunea militară rusă poate fi considerată un mesaj al Moscovei la adresa SUA privind capacitatea Rusiei de a iniția acțiuni împotriva oricăror interese americane din spațiul euroasiatic, fără ca Washington-ul să poată iniția acțiuni de retorsiune.**

Faptul că Moscova nu a reușit să îl elimine (politic ori fizic) pe Saakashvili nu înseamnă că aceasta nu și-a atins și scopul politic. Mult mai important este faptul că acest conflict a oferit Rusiei o „fereastră de oportunitate”¹⁵ în demersul de revizuire a arhitecturii europene de securitate, rezultată la sfârșitul Războiului Rece.

¹⁵ Termen utilizat de George Friedman (The Russo-Georgian War and the Balance of Power, articol disponibil la www.stratfor.com) pentru a evidenția faptul că Rusia va utiliza acest conflict pentru a impune un nou „echilibru” în relațiile cu Occidentul, marcat de trasarea unor noi sfere de influență.

Acțiunea militară a Rusiei a contribuit, pe de o parte, la restabilirea credibilității armatei ruse ca forță redutabilă de luptă, cel puțin în mentalul societății ruse și, pe de altă parte, la relevarea ineficienței garanțiilor de securitate oferite de SUA unui stat partener/aliat (în speță Georgia) în condițiile în care capacitățile militare americane erau dispersate în două teatre majore de operațiuni (Afganistan și Irak).

Scenarii ante bellum

Abhazia și Osetia de Sud	<i>Best case scenario</i>	independența față de Georgia
	<i>Middle case scenario</i>	menținerea <i>statu quo</i> -ului
	<i>Worst case scenario</i>	reintegrarea în Georgia și acceptarea unei autonomii largite în cadrul statului georgian
Georgia	<i>Best case scenario</i>	reluarea controlului asupra celor două republici separatiste
	<i>Middle case scenario</i>	pierderea definitivă a celor două republici separatiste, însă sporirea sprijinului politic și economic din partea Occidentului și accesarea în NATO
	<i>Worst case scenario</i>	pierderea celor două provincii și reîntrarea în sfera de influență a Rusiei
Federația Rusă	<i>Best case scenario</i>	schimbarea regimului de la Tbilisi, atenuarea (chiar schimbarea) orientării prooccidentale a Georgiei și consolidarea controlului asupra Abhaziei și Osetiei de Sud
	<i>Middle case scenario</i>	susținerea independenței celor două provincii georgiene și integrarea lor în structurile politice și de securitate controlate de Moscova
	<i>Worst case scenario</i>	integrarea Georgiei în structurile europene și euroatlantice și transformarea acesteia într-un model de urmat de alte state ex-sovietice (Ucraina, Republica Moldova, Azerbaidjan)

Analiza conflictului

► **Principala interpretare** dată evenimentelor din august 2008 a fost aceea că atacul Rusiei asupra Georgiei reprezintă o primă etapă a unei politici externe a Moscovei mult mai militantă față de anii precedenți, care ar avea drept scop reluarea controlului asupra unor părți din fostul „imperiul sovietic”¹⁶.

¹⁶ King, Charles, “The Five-Day War” în *Foreign Affairs*, vol. 87, no. 6/2008, 2008, pp. 2-11.

Sub impactul evenimentelor din Caucaz, mulți analiști au considerat că viitorul pas al Moscovei va fi preluarea sub control a Ucrainei¹⁷. Însă, acest raționament exclude posibilitatea ca războiul ruso-georgian să fi avut drept principal resort disensiunile ireconciliabile dintre cele două state, care nu pot fi replicate în altă parte. „Teoria refacerii imperiului” a fost ușor acceptată și pentru că generează o predicție foarte clară cu privire la răspunsul politic al Occidentului, centrat pe ideea confruntării cu Moscova.

Această abordare este susținută de:

a) activismul acțional al Moscovei din lunile premergătoare conflictului, cu vădită tentă antigeorgiană

Declanșarea conflictului a oferit posibilitatea reanalizării *post factum* a unor acțiuni ale Moscovei din prima jumătate a anului 2008, care – dacă ar fi fost corect deciptate – ar fi putut constitui sursa unor semnale de avertizare asupra intențiilor reale ale Federației Ruse. Demersurile Moscovei au vizat:

a.1.) *stabilirea unor mecanisme de relaționare oficială cu republicile separatiste*, acestea fiind inițial interpretate drept simple contra-reacții la declararea independenței provinciei Kosovo.

Relevante din acest punct de vedere sunt:

- retragerea în mod oficial (6 martie 2008) a sancțiunilor economice impuse Abhaziei de către Comunitatea Statelor Independente (facilitând accesul produselor și investițiilor ruse în regiune) în 1996;

- emiterea de către Vladimir Putin a unei directive (din 16 aprilie 2008) privind autorizarea relațiilor guvernamentale directe cu Abhazia și Osetia de Sud, respectiv a serviciilor consulare, urmare a numărului ridicat de deținători de pașapoarte rusești în cele două regiuni;

- derularea unor negocieri directe între autoritățile ruse și abhaze pentru semnarea unui acord privind transferul cetățenilor ruși în închisorile din Abhazia.

Deși cele două provincii separatiste aveau deja conexiuni semnificative cu Federația Rusă în multiple domenii, aceste acțiuni au fost mai degrabă simbolice, sugerând deopotrivă „consolidarea graduală a independenței acestora”¹⁸. Mai mult, o rezoluție a Dumei de Stat, din 21 martie 2008, a recomandat Kremlinului recunoașterea independenței Abhaziei, Osetiei de Sud și Transnistriei.

¹⁷ Aron, Leon, “Russia’s Next Target Could be Ukraine” în *Wall Street Journal*, sept. 2008.

¹⁸ Allenova, Olga, *Russia Armed with Rebel Republics. For the NATO summit next month*, *Kommersant*, 11 martie 2008, disponibil la <http://www.kommersant.com>.

a.2.) *consolidarea prezenței militare ruse în Abhazia și în apropierea coridorului Roki*

- Prima acțiune relevantă a Moscovei, în acest sens, a avut loc la 6 martie 2008, când Federația Rusă s-a retras în mod unilateral din Tratatul CSI referitor la interdicția de a livra sprijin militar regiunilor separatiste din Georgia.

- Ulterior, Moscova a utilizat incidentul din 20 aprilie 2008, generat de survolarea de către o dronă georgiană a spațiului abhaz¹⁹, drept pretext pentru creșterea numărului „pacifcătorilor ruși” din Abhazia de la 458 la 3 000, limită impusă, de altfel, prin decizia Reuniunii șefilor de state ai CSI din 22 august 1994.

- Înșă, în afara forțelor convenționale, Moscova a transferat în regiune și capacități militare ce excedau utilizării lor de către trupe specializate în menținerea păcii, respectiv sisteme avansate de artilerie sau sisteme antiaerene.

- Mai mult, la 31 mai 2008, Rusia a deplasat în Abhazia, fără consimțământul Georgiei, 400 de militari ruși pentru refacerea infrastructurii feroviare a acestei regiuni.

- Pe fondul derulării exercițiului militar Kavkaz 2008, trupele ruse au rămas staționate în apropierea graniței cu Osetia de Sud, alimentând temerile privind o eventuală invazie. Unul dintre motivele invocate ulterior de reprezentanți ai armatei ruse pentru menținerea trupelor în Caucazul de Nord și după 2 august, data încheierii exercițiului militar, a fost tocmai concentrarea trupelor georgiene în apropierea graniței cu Osetia de Sud.

În opinia majorității mediilor occidentale de analiză, dar și din Federația Rusă, politica Moscovei față de Georgia a fost favorizată inclusiv de refuzul unor state europene, în special Germania și Franța, de a amâna acordarea Membership Action Plan Georgiei la Summitul de la București, situație asimilabilă de Moscova cu „un cec în alb”²⁰. Din acest punct de vedere, acțiunile provocatoare ale forțelor militare separatiste din Osetia de

¹⁹ Pe fondul doborârii acesteia de către un avion rus MIG-29, atât autoritățile de la Tbilisi, cât și cele de la Moscova au reluat acuzele reciproce privind violarea acordului de încetare a focului, ca urmare a survolării zonei de securitate.

²⁰ Malek, Martin, „The Unknown Prelude to the Five Day War” în *Caucasian Review of International Affairs*, vol. 3/2009, pp. 227-232, disponibil la <http://www.cria-online.org>.

Sud la granița cu Georgia, întreprinse după 2 august, ar putea fi considerate un mijloc de a determina un răspuns din partea autorităților georgiene, care să determine intervenția rusă²¹.

b) pregătirea anticipată a ofensivei forțelor militare ruse în Osetia de Sud și, ulterior, în Abhazia și Georgia

Chiar și pentru observatori nefamiliarizați cu tehnicile militare, reacția rapidă și masivă a trupelor ruse²² într-un spațiu geografic muntos a apărut drept o acțiune pregătită cu atenție. O serie de foști colaboratori ai lui Vladimir Putin, printre care Modest Kolerov, fost șef al departamentului pentru relații intraregionale și culturale cu țările străine din cadrul Președinției Ruse, precum și Andrei Illarionov, fost consilier economic al prim-ministrului rus, au susținut teoria atacului premeditat al Rusiei asupra Georgiei²³.

Mai mult, pătrunderea trupelor ruse, la 10-11 august, în interiorul teritoriului georgian pe două direcții principale, staționarea acestora la 50-60 km de Tbilisi, inclusiv după semnarea acordului de încetare a focului, din 15 august 2008, precum și zvonurile legate de posibila răsturnare a regimului Saakashvili au alimentat această interpretare.

Prelungirea staționării forțelor militare ruse în Georgia, până la 9 octombrie 2008, a jucat un rol important în ceea ce privește evaluarea intențiilor Federației Ruse. Simpla ocupare a teritoriului georgian a generat, cu fiecare zi, deteriorarea tot mai clară a relațiilor ruso-occidentale, relevând faptul că autoritățile de la Moscova erau dispuse să accepte costuri din ce în ce mai mari pentru a-și apăra interesele în Caucaz. Pe acest fond, unii analiști au avansat chiar ipoteza că Rusia nu se va retrage din Georgia, absorbind *de facto* o parte din teritoriul georgian.

c) reconceptualizarea politicii de securitate a Federației Ruse

Fără a fi un factor declanșator, războiul ruso-georgian a reprezentat pentru Federația Rusă un catalizator al operării, în regim de urgență, a unor schimbări în plan conceptual (nivel strategic), structural (nivel tactic și operațional) și relațional (avansarea propunerii de edificare a unei noi arhitecturi de securitate regională).

²¹ La 5 august 2008, o comisie tripartită de monitorizare care cuprindea observatori OSCE și reprezentanți ai forțelor de pacificare ruse au înaintat un raport, semnat inclusiv de comandantul trupelor ruse, generalul Marat Kulakhmetov, în care se menționa derularea unor atacuri asupra unor sate georgiene.

²² Estimate la 25 000 militari și 1 200 tancuri.

²³ Whitmore, Brian, "Did Russia Plan Its War in Georgia?", *Radio Free Europe*, 15 august 2008, disponibil la <http://www.rferl.org>, 2008.

Reconceptualizarea principalelor documente strategice²⁴, demersurile de operaționalizare a Forței Colective de Reacție Rapidă a OTSC și accelerarea procesului de restructurare/modernizare a forțelor armate naționale reflectă congruența gândirii în interiorul elitei politico-militare ruse în ceea ce privește percepția asupra imposibilității depășirii, pe termen mediu și lung, a rivalității dintre Rusia și Occident.

► **O interpretare alternativă** a motivațiilor Rusiei în Georgia poate fi evidențiată de logica jocurilor de semnalizare propusă de Cho și Kreps²⁵. Mulți analiști occidentali au susținut că unul dintre principalele motive acționale ale Moscovei în conflictul cu Tbilisi a fost decizia NATO de a continua extinderea spre Est, prin posibila încorporare a Georgiei și Ucrainei. Potrivit acestora, deși a tolerat integrarea în NATO a unor foste state comuniste din centrul și estul Europei, Rusia a asimilat accesul Ucrainei în spațiul de securitate euroatlantic drept una dintre cele mai mari amenințări la adresa propriei securități²⁶ (aspect confirmat și de recenta *Doctrină militară*, ratificată de președintele Medvedev).

Analizând această ipoteză din perspectiva *teoriei jocurilor de semnalizare*, războiul ruso-georgian ar putea reprezenta modalitatea aleasă de Moscova pentru a atrage atenția Occidentului asupra intolerabilității accesului celor două state ex-sovietice în Alianța Nord-Atlantică. Deși autoritățile ruse au transmis în repetate rânduri semnale privind opozabilitatea proiectelor de extindere ale NATO spre Est față de interesele sale strategice²⁷, în logica teoriei lui Cho și Kreps, invadarea Georgiei ar reprezenta o acțiune premeditată și un risc asumat de către Moscova în termeni de costuri politice și economice.

Acest lucru nu înseamnă că acțiunea militară disproporționată a Rusiei împotriva Georgiei a avut un scop limitat, respectiv doar de a semnaliza iritabilitatea în raport cu proiectele de securitate ale Occidentului.

În afara obiectivului (minimal) inițial, de consolidare a prezenței militare ruse în Abhazia și Osetia de Sud, cu siguranță, Moscova a avut mai multe scenarii de acțiune, funcție de derularea conflictului, inclusiv înlăturarea lui Saakashvili și instaurarea unui regim servil (în logica teoriei sferelor de influență).

²⁴ Strategia de securitate națională a Federației Ruse până în anul 2020, Concepția privind Combaterea Terorismului și Doctrina militară a Federației Ruse.

²⁵ Cho, In-Koo; Kreps, David M., „Signaling Games and Stable Equilibria” în *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 102, No. 2/1987, pp. 179-221, disponibil la <http://www.econ.yale.edu>.

²⁶ Friedman, George, op.cit, p. 3.

²⁷ Elocvent, în acest sens, fiind discursul lui Vladimir Putin de la Munchen din februarie 2007.

Totodată, următorii pași ai Moscovei par a sugera că războiul din Caucaz a reprezentat, într-adevăr, un semnal adresat în primul rând statelor europene. Criza gazelor din ianuarie 2009 și lansarea *Planului Medvedev*, de reconfigurare a arhitecturii europene de securitate, au determinat modificarea substanțială a atitudinilor majorității statelor europene față de Moscova.

Scenarii privind situația geopolitică din regiune

Conflictul ruso-georgian a evidențiat, pe de o parte, aspirațiile Moscovei de a-și recăpăta statutul de mare putere și, pe de altă parte, potențialul ridicat de influență pe care îl are în plan regional, într-un moment în care unitatea Europei în materie de politică externă era tot mai fragilă, iar atenția SUA era concentrată asupra teatrelor de conflict din Irak, Afganistan sau asupra pericolului potențat de Iran.

Atât conflictul în sine, cât mai ales evoluțiile subsecvente – recunoașterea de către Moscova a independenței celor două republici separatiste, lansarea „planului Medvedev” de reconfigurare a arhitecturii europene de securitate, opoziția față de edificarea unui scut antirachetă în Europa, relația tensionată cu regimul Iușcenko – constituie premise de reconceptualizare a unui nou tablou de securitate în Eurasia, în care Regiunea Extinsă a Mării Negre (REMNEC) capătă un rol tot mai important.

Configurația geopolitică actuală a zonei caucaziene, precum și evoluțiile politico-economice, sociale și militare din spațiile riverane ori aflate în proximitatea acestui spațiu conferă regiunii o importanță strategică majoră, din perspectiva:

- intersectării intereselor principalilor actori ai scenei internaționale, ce converg, însă, spre același obiectiv final, în speță obținerea/prezervarea statutului de „putere decizională” în zonă;
- afirmării opțiunii Georgiei de accelerare a demersurilor de aderare la structurile nord-atlantice și comunitare;
- potențialului de insecuritate conferit de celelalte conflicte înghețate (din zonele Transnistria - Republica Moldova, Nagorno-Karabakh - Azerbaidjan și Armenia), respectiv de (re)activarea unor demersuri separatiste (Crimeea, Caucazul de Nord);
- divergenței intereselor în domeniul energetic, în special în ceea ce privește operaționalizarea unor rute de transport al hidrocarburilor dinspre Bazinul caspic către Europa.

În ceea ce privește contextul zonal de securitate, acesta este complet schimbat față de cel din vara anului 2008, reprezentative fiind:

- capacitatea redusă a Georgiei de a lansa o operațiune militară majoră, în condițiile în care în prezent dispune de capabilități limitate în raport cu vara anului 2008;

- concentrarea de semnificative trupe militare ruse în cele două provincii separatiste, fapt ce reprezintă principalul factor descurajant pentru autoritățile de la Tbilisi;

- amplificarea în plan intern a manifestărilor contestatate la adresa președintelui Mikhail Saakashvili și suportul redus al populației georgiene pentru o nouă acțiune în forță;

- prioritățile autorităților ruse de a limita efectele crizei economice și de a combate insurgența islamică din Caucazul de Nord.

Cum se vor răsfrânge aceste evoluții asupra securității regionale, de la cea militară la cea energetică? Cum va fi modelat comportamentul statelor din regiune sau a actorilor globali, precum și cel al organizațiilor de securitate existente? Care vor fi următoarele „mișcări” ale Moscovei? Abordarea de către Moscova a relațiilor cu Occidentul va urma în continuare raționamentul confruntării? Pentru a răspunde la aceste întrebări este important să decelăm asupra unor posibile scenarii de evoluție a securității spațiului euroatlantic, în general, dar și a bazinului pontic, în special.

► **Un prim scenariu** (raționamentul confruntării) are la bază ipoteza menținerii și chiar amplificării politicii asertive a Rusiei în REMN, fiind de așteptat ca Moscova să blocheze o prezență activă a UE și NATO în acest areal.

Astfel, este previzibil ca Moscova să-și consolideze prezența militară ori instrumentele de control politic, economic și cultural în Ucraina, Armenia, Transnistria, precum și în Abhazia și Osetia de Sud, proiectând un „cordon sanitar”, care ar avea rolul de prim inel strategic de apărare împotriva Occidentului. O atare perspectivă este susținută de adoptarea recentă a noii Doctrine militare a Federației Ruse care evidențiază NATO drept principal inamic al Moscovei.

Din această perspectivă, instalarea scutului antirachetă în România și Bulgaria va fi considerată de Moscova drept o amenințare la adresa securității Federației Ruse, fiind de așteptat acțiuni de retorsiune, după modelul aplicat anterior în ipoteza edificării GMD american în Polonia și Cehia.

Acest scenariu nu presupune neapărat o abordare a relațiilor cu UE în termeni de ostilitate, fiind posibil ca Moscova să promoveze în continuare „politica relațiilor bilaterale” cu state europene dezvoltate (Germania,

Franța, Italia, Spania) care să îi permită transferul de resurse energetice către Europa și să accepte tacit, în contrapondere, anumite forme de relaționare a periferiei europene a fostului spațiu sovietic cu forurile comunitare în măsura în care acestea se mențin la un nivel incipient.

În condițiile activizării Moscovei ca jucător independent și ostil Occidentului, extinderea NATO și UE către Est ar fi o evoluție necesară ancorării REMN la evoluțiile din spațiul european și euroatlantic. Integrarea Turciei în UE ar putea deveni o prioritate, având în vedere necesitatea de a contracara potențialul de convergență al intereselor ruso-turce la Marea Neagră. Similar, integrarea Republicii Moldova în UE și a Georgiei în NATO ar putea fi accelerată, tocmai din considerentul agregării unui răspuns adecvat la acțiunile ostile ale Moscovei.

În contrapondere, este posibil ca Moscova să se concentreze pe influențarea evoluțiilor de politică internă și externă ale Ucrainei, percepută de elita rusă drept pivot pentru asigurarea intereselor sale strategice în regiune. Temperarea atitudinilor prooccidentale ale Kievului ar genera avantaje multiple pentru Moscova:

- din punct de vedere militar, Moscova și-ar putea asigura prelungirea prezenței navale ruse la Sevastopol;
- din punct de vedere energetic, asigurarea pentru Gazprom a unei participații confortabile la sistemul de transport al gazelor naturale din Ucraina ar consolida poziția Rusiei de furnizor major al Europei.

Pe acest fond, Rusia este posibil să persuadeze Ankara pentru a adera la strategia Moscovei de dezvoltare a unor *route alternative* – „South Stream”, „Blue Stream II” –, nefiind exclusă ipoteza potrivit căreia autoritățile turce să militeze pentru integrarea celor două proiecte concurente („Nabucco” *versus* „South Stream”), ca parte a strategiei de transformare a Turciei în „hub energetic”.

Relațiile cu Tbilisi vor continua să fie tensionate pe întreaga durată a ultimului mandat al lui Mihail Saakashvili (expiră în 2013). Nu este exclus ca Moscova să alimenteze nemulțumirile interne din Georgia în perspectiva unei schimbări anticipate din funcție a actualului președinte georgian, respectiv să încerce să fructifice în propriul interes o nouă acțiune imprudentă a liderului georgian.

Având în vedere, însă, opțiunile majoritare existente atât la nivelul elitei politice, cât și al populației cu privire la orientarea prooccidentală a țării, este puțin probabil ca Moscova să poată impune alegerea unui președinte cu viziuni clare proruse. De asemenea, persistența înghețului în relațiile bilaterale nu va

aduce beneficii Moscovei, accelerând procesul de integrare a Georgiei în structurile euroatlantice.

În pofida retoricii incendiare, este puțin probabil să aibă loc o reluare a unui conflict între Rusia și Georgia în viitorul apropiat. Regiunile separatiste de graniță rămân puternic militarizate și există un risc mare ca un act izolat de violență sau provocare să poată escalada rapid, în special de-a lungul frontierei sud-oseține, în zone precum Akhgori și Kveși.

Pe termen scurt, situația de securitate din Osetia de Sud și Abhazia va continua să fie imprevizibilă și instabilă. Impunerea unei rezolvări acceptate la nivel internațional va fi dificilă ținând cont că cele mai multe state nu recunosc independența celor două provincii separatiste, plecând de la premisa integrității teritoriale și suveranității Georgiei, în timp ce Rusia pretinde ca baza negocierilor să fie noua realitate.

► ***Al doilea scenariu*** (*paradigma cooperării*) ia în considerare REMN ca un areal suspendat între Occident și Federația Rusă, ambele părți acceptând tacit, pe termen scurt și mediu, *statu quo*-ul zonal din motive diferite. Pe acest fond, prioritățile autorităților ruse vor fi consolidarea statalității Abhaziei și Osetiei de Sud, atragerea Ucrainei într-un parteneriat strategic, de natură a limita legăturile politico-militare ale acesteia cu Occidentul, depășirea efectelor crizei economice, precum și combaterea insurgenței islamice din Caucazul de Nord.

Totodată, având în vedere faptul că eforturile SUA se vor concentra asupra evoluțiilor din Orientul Mijlociu Extins, este de așteptat ca Administrația Obama să vizeze atragerea Moscovei la dialog în cadrul platformelor de securitate existente. Un posibil subiect de dispută ar putea fi decizia Washington-ului de edificare a unui sistem de apărare antirachetă în sud-estul Europei, în măsura în care Moscova va considera că proiectul SUA vizează doar extinderea scutului antirachetă american prin elemente dislocate pe continentul european.

În contrapondere, lansarea „proiectului Medvedev” are scopul de a reliefa deschiderea Rusiei pentru depășirea blocajului existent pe axa Est-Vest în ceea ce privește domeniul securității și survine pe fondul preocupărilor occidentale de revitalizare a unor organizații consacrate (NATO, OSCE și chiar UE). Momentul este cu atât mai prielnic pentru partea rusă cu cât la nivelul unor state europene există percepția necesității angrenării Federației Ruse într-un demers instituționalizat de consolidare a securității europene.

Realizarea acestui scenariu este alimentată de absența unei strategii coerente comune UE-NATO-SUA față de arealul lărgit al Mării Negre.

Pe fondul reticențelor existente la nivel comunitar față de aderarea Turciei la UE, este posibilă amplificarea coordonării acțiunilor turco-ruse la Marea Neagră, centrată pe cooperarea în domeniul energetic, „colaborarea tacită” în asigurarea stabilității în Caucazul de Sud și respingerea oricăror ingerințe externe sau încercări de modificare a *statu quo*-ului în Marea Neagră. Relaționarea bilaterală ar putea trece în 2010 la un nivel superior, în cazul materializării proiectului comun de înființare a unui Consiliu pentru relații strategice de nivel înalt între Turcia și Rusia.

Un potențial factor inhibitor în substanțierea parteneriatului turco-rus este achiziționarea de către Moscova a unei/mai multor nave militare de tip Mistral (de la Franța), care modifică echilibrul relativ din Bazinul pontic în materie de *hard security*.

În ceea ce privește Abhazia și Osetia de Sud, ca urmare a sprijinului de care beneficiază din partea Moscovei, acestea își vor consolida securitatea militară în raport cu Georgia, statutul lor internațional continuând să rămână neschimbat pe termen scurt și mediu. Izolarea politico-diplomatică a Abhaziei și Osetiei de Sud, dublată de dependența economică față de Federația Rusă ar putea determina replicarea modelului „Republicii Turce a Ciprului de Nord”.

Amplificarea incertitudinii cu privire la statutul celor două regiuni va avea repercusiuni în plan economic pe termen lung și va accentua dependența de investițiile provenite din Rusia în condițiile în care gradul de risc ridicat va descuraja investițiile din alte țări.

Beneficiind de o infrastructură turistică dezvoltată încă de pe vremea URSS și apreciată la nivelul turiștilor din spațiul CSI, Abhazia are resurse de a-și asigura din punct de vedere economic autonomia de Moscova, însă va depinde de aflusul de investiții ruse pentru modernizarea bazelor turistice.

De asemenea, gradul de integrare a Osetiei de Sud la infrastructura Federației Ruse se va amplifica pe termen lung, având în vedere dependența energetică (Gazprom va construi rețeaua de alimentare cu gaze din Osetia de Sud, urmând să asigure inclusiv livrarea de gaz către populație) și, mai ales, inexistența unei legături cu mediul internațional, cu excepția celei prin Rusia.

Concluzii

Evoluția relațiilor dintre regiunile separatiste, sprijinite de Moscova și Georgia, prezintă un grad ridicat de incertitudine, o eventuală reactivare a focarului putând genera efecte mai ales în plan regional, dar și internațional.

► Atacul Rusiei asupra Georgiei a confirmat **fragilitatea și impasul actualului sistem internațional (îndeosebi a cadrului normativ) de acțiune eficient în situații de criză** și a readus în prim-plan acțiunea armată ca mod de rezolvare a diferendelor între subiecți de drept internațional.

► Federația Rusă a demonstrat că rămâne un **actor internațional imprevedibil**, războiul ruso-georgian putând fi caracterizat drept o etapă în procesul inițiat de Moscova pentru reconfigurarea relațiilor cu Occidentul într-o direcție favorabilă propriilor interese.

► Moscova și-a creat un cadru de negociere avantajos în Caucaz, Bazinul caspic, precum și Regiunea Extinsă a Mării Negre, determinând modificări de poziție ale tuturor statelor din aceste zone în plan strategic, dar și tactic sau operațional. Mai mult, Moscova a utilizat acest eveniment și pentru a transmite Washington-ului un semnal cu privire la zona de influență asumată unilateral de Federația Rusă.

► În condițiile în care UE nu a devenit încă un *jucător* important în conceperea sau impunerea politicilor de securitate, SUA rămân singura putere care poate exercita presiuni asupra Moscovei.

► În absența unui angajament de securitate clar din partea Occidentului, Georgia poate fi în pericol de a fi „reabsorbită” în sfera de influență a Rusiei.

Anexa nr. 1

ANEXA 1

(http://en.wikipedia.org/wiki/2008_South_Ossetia_War)

Anexa nr. 2

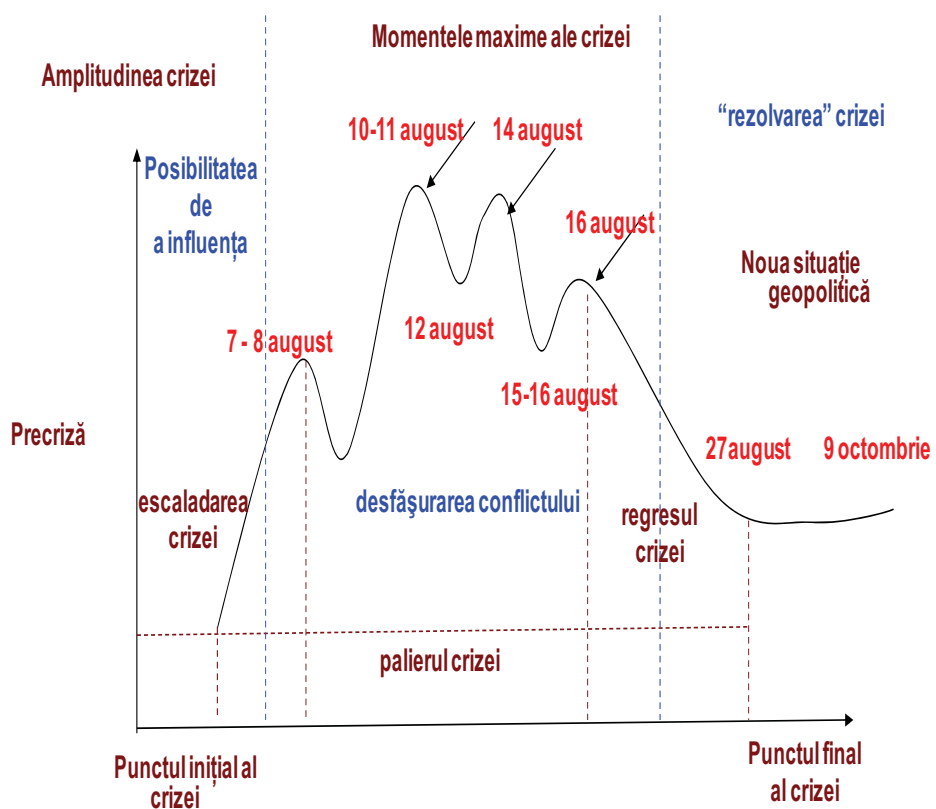
Etapizarea „crizei georgiene” – prezentare cronologică

Situație de risc potențială	→ decembrie 1990 – Georgia și Osetia de Sud au declanșat un nou conflict armat care durează până în 1992. → iunie 1992 – liderii ruși, georgieni și osetini se întâlnesc la Soci pentru a semna un armistițiu și a conveni asupra înființării unei forțe tripartite de menținere a păcii. → noiembrie 1993 – Osetia de Sud redactează propria Constituție. → noiembrie 1996 – Osetia de Sud își alege primul președinte. → decembrie 2000 – Rusia și Georgia semnează un acord interguvernamental pentru restabilirea economiei în zona de conflict. → decembrie 2001 – Osetia de Sud îl desemnează pe Eduard Kokoitî drept președinte al Republicii, în 2002 acesta cere Moscovei să îi recunoască independența și să accepte integrarea sa în teritoriul rus. → ianuarie 2005 – Rusia aprobă planul Georgiei de acordare a unui statut de autonomie extinsă Osetiei de Sud în schimbul renunțării la ambițiile de dobândire a independenței. → noiembrie 2006 – populația Osetiei de Sud susține în cadrul unui referendum decizia de separare a teritoriului de Georgia. Premierul georgian declară că acest demers face parte din planul Rusiei de provocare a unui conflict armat. → aprilie 2007 – Parlamentul georgian aprobă o lege privind înființarea unei administrații temporare în Osetia de Sud, intensificând tensiunile în relațiile cu Rusia. → iunie 2007 – separatiștii osetini susțin că Georgia a atacat Thinvali prin tiruri de mortieră și focuri trase de lunetiști, acuzații respinse de Tbilisi. → octombrie 2007 – negocierile dintre Georgia și Osetia de Sud, mediate de OSCE, eșuează.
Situație de risc emergentă	→ 6 martie 2008 – Rusia se retrage în mod unilateral din Tratatul CSI referitor la interdicția de a livra sprijin militar regiunilor separatiste din Georgia. → 21 martie 2008 – printr-o rezoluție, Duma de Stat recomandă Kremlinului recunoașterea independenței Abhaziei, Osetiei de Sud și Transnistriei. → martie 2008 – Osetia de Sud cere comunității internaționale să recunoască independența sa, după secesiunea Kosovo de Serbia.

	→ martie 2008 – Eforturile Georgiei de aderare la NATO, deși lipsite de succes, determină Duma de Stat de la Moscova să ceară Kremlinului să recunoască independența Osetiei de Sud și a Abhaziei. → aprilie 2008 – Osetia de Sud respinge o propunere georgiană de împărțire a puterii și insistă asupra obținerii independenței. → aprilie 2008 – transferul a aproximativ 1 500 soldați georgieni în defileul Kodori, un subiect de dispută între Georgia și Abhazia. → 16 aprilie 2008 – prim-ministrul rus Vladimir Putin emite o directivă prin care autorizează relațiile guvernamentale directe cu Abhazia și Osetia de Sud. → 20 aprilie 2008 – o dronă georgiană care survola <i>Zona de securitate</i> din Abhazia este doborâtă de un avion rus MIG-21. → sfârșitul lui aprilie 2008 – 12 000 de soldați georgieni sunt cantonați la Senaki (în apropierea Abhaziei), iar 6 000 de soldați ruși sunt transferați în provincia separatistă. → mai 2008 – derularea exercițiilor militare <i>Kavkaz 2008</i> (trupe rusești) și <i>Immediate Response</i> (trupe georgiene și americane). → 31 mai-1 august 2008 – trupele ruse refac infrastructura feroviară a Abhaziei. → 1-7 august 2008 – schimburi de focuri și ciocniri militare zilnice în zona de securitate din Osetia de Sud.
Conflictul ruso-georgian (7-27 august 2008)	→ 7-8 august 2008 – atacul terestru georgian asupra pozițiilor osetine din capitala Thinvali. → 8-10 august 2008 – riposta generală militară rusă (<i>Bătălia pentru Thinvali</i>). → 12-13 august 2008 – ofensiva trupelor abhaze în defileul Kodori. → 14 august 2008 – ocuparea de către trupele ruse a portului georgian Poti. → 16 august 2008 – raiduri ale trupelor ruse în orașul georgian Kaspi (50 km de Tbilisi).
Situație de risc latentă	→ 15-16 august 2008 – semnarea acordului de pace, mediat de președintele francez Nicolas Sarkozy. → 25-26 august 2008 – recunoașterea de către Moscova a independenței Abhaziei și Osetiei de Sud. → 9 octombrie 2008 – retragerea trupelor ruse. → până în prezent, independența celor două republici separatiste a mai fost recunoscută de Nicaragua, Venezuela și Nauru (în cazul Abhaziei). <i>Noua realitate geopolitică</i>

Anexa nr. 3

Evoluția grafică a conflictului ruso-georgian

Bibliografie

Cărți

1. Bozeman, Adda, *Strategic Intelligence and Statecraft*, Washington DC, Pergamon-Brassey's, 1992.
2. Berkowitz, Bruce; Goodman Allan, *Best Truth – Intelligence in the Information Age*, Yale University Press, 2000.
3. Mandel, T. F., "Future Scenarios and Their Use in Corporate Strategy" în *The Strategic Management Handbook*, New York, Ed. H. J. Albert, 1983.
4. Clark, M. Robert, *Intelligence Analysis: A Target – Centric Approach*, Washington DC, CQ Press, 2007.
5. Grabo, Cynthia, *Anticipating Surprise: Analysis for Strategic Warning*, Joint Military Intelligence College, Washington, 2002.
6. Newman, Edward; Richmond, Oliver, *Challenges to Peacebuilding: Managing Spoilers During Conflict Resolution*, New York, United Nations University Press, 2006.
7. Russell, Richard, *Sharpening Strategic Intelligence: Why the CIA Gets it Wrong, and What Needs to be Done to Get it Right*, Cambridge University Press, 2007.
8. Waltz, Kenneth, *Man, the State and War*, New York, Columbia University Press, 1954.

Articole în reviste și publicații (inclusiv on-line)

1. Allenova, Olga, "Russia Armed with Rebel Republics. For the NATO summit next month" în *Kommersant*, 11 martie 2008.
2. Aron, Leon, "Russia's Next Target Could be Ukraine" în *Wall Street Journal*, septembrie 2008.
3. Friedman, George, "The Russo-Georgian War and the Balance of Power", articol disponibil la www.stratfor.com.
4. Cho, In-Koo; Kreps, M. David, „Signaling Games and Stable Equilibria” în *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 102, no. 2/1987, disponibil la <http://www.econ.yale.edu>.
5. King, Charles, "The Five-Day War" în *Foreign Affairs*, vol. 87, no. 6/2008.
6. Malek, Martin, "The Unknown Prelude to the Five Day War" în *Caucasian Review of International Affairs*, vol. 3/2009, disponibil la <http://www.cria-online.org>.
7. Nye, S. Joseph Jr., "Peering into the Future" în *Foreign Affairs* July/August 1994.
8. Whitmore, Brian, "Did Russia Plan Its War in Georgia?", *Radio Free Europe*, 15 august 2008, disponibil la <http://www.rferl.org>.

Alte surse Internet

www.sri.ro

www.stratfor.com

www.kommersant.com

www.rferl.org

Lucrări prezentate la seminarii și conferințe

1. Heinrich, H. G., “Frozen Crisis in the Caucasus: Can the Circle Be Unsqaured?”, *31st Viene Seminar*, Diplomatic Academy, 2001.

Ionel NIȚU este absolvent al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” și are un master în relații internaționale și integrare europeană la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, respectiv un master în studii de securitate la Facultatea de Sociologie (Universitatea București). Este expert în analiza de intelligence, fiind implicat în pregătirea și susținerea de cursuri de pregătire pentru analiștii din serviciile de informații, precum și autor al unor studii privind managementul procesului de analiză și prognoza de intelligence.